

DEO *Directore & Auspice*
DISPUTATIO INAUGURALIS

THEOREMATA

aliquot philosophica cum eorundem
succincta per Theses explicatione exhibens.

Quam
Consentiente veneranda facultate philosophicâ, in
illustri ad Aoram Academia

PRÆSIDE

VIRO Reverendo & præclarissimo

Dn. M. PETRO ANDREÆ

BERGIO, Hebrææ & Græcæ Ling. Professore
Publ, facultatis philosophicæ p. t. Decano spe-
ctabili, Mecenate, præceptore ac pro-
motore suo æternùm devenerando.

*Pro privilegijs ac dignitatibus gradus magisterij obtinendis,
in Auditorio inferiori nuper restaurato ad publi-
cum defert examen,*

JOHANNES M. FRAXENIUS

Nericiensis, S. R. M.tis Stipend.

Ad diem Maij Anno 1658.

A B O Æ

Excudebat PETRUS HANSONIUS Acad. Typ.

Patriæ lumini fulgenti
Admodum Reverendo Amplissimo & Nobilissimo
Viro ac Domino

DN. JOHANNI MATTHIÆ

Oliogwist/

S. S. Theologiæ ut & Philosophiæ Doctore perexi-
mio Diæceseos Strég: Episcopo Meritissimo, Gymnasij Regij &
Consistorij ibidem præfidi gravissimo, Mecænati ac promo-
tori æterno animi osequio reverentèr colendo,

U T E T

Reverendis, præclarissimis ac omnigena eruditione
præstantissimis VIRIS Regij quod Strégnesiæ est Gymnasij LE-
CTORIBUS, consistorij ASSESSORIBUS, & promotoribus
meis ut indubitatisimis ita plurimum suspiciendis.

Genere & Virtute Nobilissimo

DN. CAROLO DELA motte hæreditario
de Låhis / Lånbilå / Randula & Solbergh &c, discipulo meo
hactenus ingeniosissimo & obsequentissimo sincero cordis
affectu prosequendo.

N E C N O N

Reverendis, Doctis: & Humanis: Viris

DN. ERICO RAMSTADIO Pastori in Uster
vigilantissimo, fautori & benefactori meo propensissimo.

DN. NICOLAO ARVIDI Pastori in Lånnås
meritissimo, fautori itidem exoptatissimo.

*Disputationem hanc inauguralem in gratam acceptorum
beneficiorum recordationem & spem uberioris pro-
motionis, submissè officiosè & amicè Dicat de-
dicatq.*

Johannes M. Fraxenius

Prooemium

Multa sunt eaq; magna, quae unum quem-
que quem de meliori luto finxit praecor-
dia titan ad philosophiae studium non
modo trahere, sed omnino rapere pos-
sunt ac debent: Etenim tum sapien-
tiam, intellectum ab ignorantiae nubecula, tum pru-
dentiam voluntatem, à malitiae labe purgantem, insi-
gni emolumento instillat; quarum illa divinam quasi
formam inducit, quae homo per omnium tam divina-
rum quam humanarum rerum intelligentiam & cogni-
tionem, ultra communem hominum sortem quam lon-
gissimè se eleuat & coelitum se immiscet caetui: Hac
v. perversitatis & perturbationum intemperiem edu-
cit & honestatem in actiones humanas inducit. Unde
non sine mente ab Heroc: Pyth: vita humanae
purgatio & perfectio, à Cicc: v. animi medicina
nuncupatur. Hinc in Remp: philosophiae haud exigua
redundat utilitas, dum ejusdem civis fidei informat
curà eosq; habiles ad eandem Rite administrandam
reddit, sine hac nullum regnum, nulla provincia, nul-
lus ordo & status hominum (sicut nec sine ea origi-
nem sumpsit) dextrè stare potest. Quare divinus

philosophus Plato peritè satis dixit: Tum demum fore beatas Resp. si aut docti & sapientes homines eas regere cœpissent, aut qui regerent, omne studium in doctrina & sapientia collocassent. Generosi ergo animi quibus ignorantiam & malitiam à labe edenica contractam excutere & reipub: cui ex parte nati inservire cordi fuit, hæc diligenti mentis trutina evolventes, omnes ingenij nervos intenderunt, ut illibatam hanc virginem philosophiam, optimo stipatam satellitio, egregio ornatam cultu, splendido cinctam apparatu sibi desponderent. Ejus ego amœnissimum ingressus viridarium, non unam tantum rosam carpere, sed (Xeuxis Venerem depicturi virgines quinq; omnium formosissimas eligentis, ex unaquaq; quod sibi pulcherrimum videbatur retinentis exemplum imitatus) Theoremata ex varijs philosophicis disciplinis tenui congesta penicillo cum succincta eorundem per Theses explicatione proponere, venerandæ facultatis philosophicæ jussui & mandato hoc ipso satisfacere, & Specimen qualecunq; progressus in hoc studij genere præstiti publicè declarare animum induxi.

Da Domine, optatum felici fidere cursum,

Theo

THEOREMA METAPHYSICUM.

Metaphysica per sapientiam de Ente quatenus ens est baud incongruè definitur.

παράφρασις per Theses.

1. Philosophiam hanc primam insignem suis cultoribus utilitatem adferre, cuius cordatè introspectanti liquido patebit: Sive n. internum ejus usum quem intra se, informando & perficiendo intellectum rerum maxime universalium cognitione, menti; notitiam & quidditatem communissimorum terminorum exprimendo obtinet; sive externum alias disciplinas & facultates respicientem consideras, est ille ubiq; valdè celebris; quis n. unquam quid sit ens, essentia, existentia, reale, essenziale, esse per se vel per accidens, unum, verum, bonum principium, causa, necessarium, contingens &c. Sine hujus sapientiæ cognitione accuratè assequi potis est? Inferioribus disciplinis ad particulam entis explicandam accommotatis, objecta præscribit, sine qua propositam ægerrimè optinebunt metam, imò superiores facultates & præsertim S. Theologia uberrimum hujus famulitium, inferiores v. ejusdem dominium agnoscere *ὁφθαλμοφανερῶς* demonstrari potest.

2. Conceptum determinabilem (Logicis genus dictum) qui rei quidditatem indifferentè confusam & incompletam denotat, Metaphysicæ Sapientiam assigno. Et cum omnis res prædicamentalis (qualem metaphysicam suo modo esse, cordatus vix inficias ibit) conceptum convenientiæ ex aliquo prædicamento in quo ipsa est desumat, id etiam Metaphysicam facere necesse est; Et cum substantia non sit: hæc enim est ens per se substi-

scilicet, accidentibus quæ substantiæ ex causis essentialibus constitutæ, præter essentiam accedunt, annumeranda venit.

3. Non est quantitas, hujus enim formalis ratio consistit, in ipsa extentione, & propter hanc substantiæ mensurabiles & divisibiles dicuntur, nec accidens relativum neq; ex secundariorum accidentium serie est, Hinc metaphysicam qualitatem esse necessario concluditur, est namq; notitia secundum quam homo habitu Metaphysico præditus dicitur qualis. Et cum qualitatis species quator sint, uni harum omnino inerit; non est in quarta aut tertia uti ad oculum patet, neq; in secunda ubi potentiæ naturales repræsentari solent, cum nemo natura metaphysicus sit, sola ergo prima species quæ habituum est remanet.

4. Habituum vero cum maximus sit cumulus, aut erit *ἔξῃς θεόςδοτος* (Sic enim ratione principij secatur) non est habitus *θεόςδοτος*, hic enim per infusionem & operationem alienam producitur, sed est habitus per *φύσιν, μάθησιν & γυμνασίαν* sive *ἀσκησιν* acquisitus.

5. Si acquisitus, vel erit principalis vel instrumentalis; non est instrumentalis, quia habet in se utilitatem terminatam ob quam appetitur, quæ instrumentalibus disciplinis à multis denegatur: Est ergo habitus principalis, qui in theoreticum & practicum ratione objecti dispesci consuevit. Practicus habitus Metaphysica non est, quia neque prudentia neque ars est. Non prudentia; hæc enim ut habitus activus, ita secundum rectæ rationis normam honestatem in actiones humanas inducendo, omniaque advirtutem referendo procedit: nec est ars; Hæc enim est habi-

uabitus cum recta ratione effectivus, metaphysica verò in nuda objecti speculatione acquiescit, unde sequitur eam habitum theoreticum esse, qui vel intelligentia vel scientia vel sapientia est.

6. Intelligentia genericam Metaphysicæ rationem omnium philosophorum calculo non absolvit, hæc enim prima principia ex rerum affinitate fluentia cognoscendi ijsq; assentiendi habius est; Metaphysica autem adhibet quidem prima principia prius ex habitu intelligentiæ cognita, sed prout ad universalissimas de ente conclusiones formandas faciunt, adeoq; præter principia simul ex iisdem conclusiones exhibet.

7. Sapientiam ergo Metaphysicæ legitimum esse genus assero, minimè ignorans, magni nominis philosophos ponderosis innixos rationibus, eandem per scientiam definivisse. Verum scientia strictè accepta est habitus demonstrans affectiones de suo subjecto (puta determinato) à quo essentialitè differunt per causas particulares & proximas, quæ singula metaphysicæ minimè congruunt, idq; quia ejus objectum in abstractione propria causas non habet, nec passiones quæ de Ente enuntiantur essentialitè ab eodem differunt, neq; est habitus ex particularibus principijs causatus, hinc sequitur eam Sapientiam esse, idq; quia omnes conditiones Sapientiæ, Metaphysicæ optimè congruunt, quales sunt: versari circa omnia, agere de re à sensibus remotissima, propter se, non verò alterius causa expeti, dominari alijs, quod partim leges tradendo, partim objecta præscribendo præstat. Quomodo verò hæ & aliæ conditiones sapientiæ, metaphysicæ convenient, vid. Syret: calov: &c.

8. Genere Metaphysicæ sic invento, consequens est ut differentiam specificam quam brevissime inquiram;

illa

illa verò ex objecto voculis ens quatenus ens expresso sumitur. In hoc objecto duo probè notanda veniunt, materiale & formale, illud ens est, hoc per tò quatenus ens exprimitur. Unde agere de ente reduplicativè sumpto, est explicare ipsam quidditatem entis abstractè & in se sumpti, inquirendo in ipsam essentialem entis rationem & in principia ejusdem, an haberi queant, & qualia ens habeat; in affectiones Entis unitas disiunctasq; & in ipsa entis analogata.

THEOREMA PHYSICUM.

Formas non educi è potentia materiae, nec induci; sed vi divina benedictionis à generante mediante semine per traducem quasi propagari, omnino statuendum videtur.

παράφρασις per Theses.

1. Non tantum omnium seculorum Philosophi, generationem animatorum admirati sunt, sed & in causâ illa formatrice investiganda, ad cujus sacrarij penetralia ingenijs humanis additus facilis haud patere videtur anxie laborarunt; non nulli maximo antlato labore, de veritate inveniendâ plane desperarunt, qui verò de formatione animatorum non desperarunt in varias abivèrè sententias: Sed cum forma sine omni dubio, hujus admirabilis effecti principalis efficiens sit, à qua omnia in generatione perficiuntur, meritò unde illa originem habeat quæritur.

2. Quidam eam è potentia materiae educi somniant, quam opinionè cum ejusdem patroni sufficientèr explicare & probare, cum multis probatissimis regulis conciliare & ab absurditatibus liberare nequeant, animum veritatis avidum, mutilarum argutiarum inani speculatione bene defati.

defatigatum & dubitationum tenebris involutum relinquit.

3. Ad erroneæ hujus opinionis explicationem diversa diversi proponunt, in hoc tamen pleriq; consentiunt, formam educi è potentia materiæ, nihil aliud esse, quam eam fieri actu ex materia (â qua dependeat in esse & fieri) in qua prius solum fuit potentia. Sed quid? Sane si è potentia materiæ educi nihil aliud sit quam ut forma actu incipiat, quæ prius in potentia latitabat materiæ; adhuc quæritur unde illæ formæ sint, an ex materiæ substantia, an ex ejusdem accidentibus, an ex nihilo? Non est ex materiæ substantia, hæc enim immutabilis est, ideoq; in formam transmutari nequit: Et si posset corpus haberemus sine materia. Accidentia quamvis infinita, substantiam unicam nunquam constituunt. Formas ex nihilo fieri, creationem, post sex dierum spatium cessantem infert: Hinc quocunq; se cum sua materiæ potentia converterint ex qua formam educi contendunt, suspensi hærent. Fuites illas rationes quas pro hæc sententia stabilienda adducunt, brevitati studens consultoq; præteriens discursui reservo.

4. Hanc quoq; educationem probatissimas & longè lateq; decantatas regulas non sine absurditate evertere evidentissimum est: Nam educationem qui asserit, regulam hanc (omnis effectus sequitur causam principalem & proximam) destruit, cum nulla principalis & proxima causa, formam è potentia materiæ elicentem nominari potest. Unde educationem effectum absq; sua causa proxima & per consequens figmentum esse ad oculum patet, præsertim cum effectum suâ causâ nobiliorem inferat, principia ex se invicem esse asserat & generantem essentiam genito largiri neget.

5. Fernelius magni nominis Philosophus & Medicus educatione missa, formas à coelo & astris, inevitabili necessitate in materiam preparatam induci lib. 1. de abditarum rerum causis c. 10. asserit. Sed cum nihil probabile ad illam opinionem stabiliendam adducat, eaq; plurimis absurditatibus faveat, videlicet causam universalem & indeterminatam, ut sunt coelum & astra effectum particulare & determinatum, se longè nobilius producere contendat & omnem generationem univocam destruat, omninò reiicienda, & postrema in theoremate posita retinenda est.

6. Ab immenso creationis opere divinus Thaumaturgus septimo die quiescens, animalibus, plantis alijsque corruptibilibus corporibus vim atque virtutem sese juxta speciem suam multiplicandi, his verbis concessit: Germinet terra germen herbam producentem semen, arborem fructiferam facientem fructum juxta speciem suam, cui insit semen suum super terram, item benedixit Deus piscibus: multiplicamini & replete aquas & volatile multiplicet sese in terra: Benedixit Deus hominibus: crescite & multiplicamini &c. unde adhuc hodiè, hujus mandati & benedictionis vigore, homo hominem, leo leonem &c mediante semine, in quo actu continetur forma, generat, quam generans in ipso generationis actu, non numero sed specie eandem, genito communicat: Hæc ita, mediante semine traducta, suum sibi parat domicilium non nescia quarum ad operationes suas indiga sit partium.

THEOREMA POLITICUM

Status Reipub: Monarchicus, ad quem Monarcha hereditario successionis jure accedit ut aristocratico

*Et democratico commodior, ita in patria nostra
dulcissima optima aristocratia Et Democratia
munitus viget; quem etiam,*

Dum mustis uva tumebit

Dum cadet in curva falce resecta Ceres,

Duraturum sedulo optandum.

παράφρασις per Theses.

1. Prædictum hunc statum, ad imperij formam à Deo ipso in Veteri T:to institutam & à populo Israëlitico alijsq; rebuspubl: deinceps observatam, quam proximè accedere deprehendo; ut scilicet ex omnibus unus ceu Monarcha, alijs præmineret; reliqui eidem cum honorem & obsequium debitum, tum quæ ad imperij conservationem necessaria erunt, partim consilij, partim re & opera quam fidelissimè præstarent.

2. Prædictæ assertioni fidem haud exiguam similia conciliant; utpote Deus unus, qui omnia pro liberrima voluntate gubernat, bruta animalia sociabilia, ut apes grues &c. quæ unum duntaxat ducem non plures eligunt, una anima quæ vitalibus actionibus præest, unum caput quod inter reliquas corporis partes eminet. Huc œconomia parva illa respub. (quemadmodum respub: magna œconomia) facit; ubi unum caput videlicet paterfamilias, Monarchicam quasi potestatem in uxorem liberos & servos exercet, quo spectat Xenophontæum illud: ἰδὲν ἑξ ἑσέ γε ἀρχῶν ἀγαθὸς ἀγαθὸς πατὴρ. prout accuratè de hac re disp. vid. Nobiliss: D. D. Gyll. Pol: Disputatione 2 de formis imp:

3. Luce ergo meridiana clarius constat, universum imperij corpus è duobus quasi membris Magistratu vz

& subditis conflatum esse; penes hunc universi imperij omniumq; illius negociorum summa potestas & administrationis vis atq; executio est: Cui tamen perpetuò ex primoribus parastatæ quidam in dandis consilijs & suffragijs ferendis, nec non principalioribus & gravioribus reipub: negocijs administrandis adjunguntur; Hi verò inferioris sortis reipub: onera & servitia re & opere sustinent.

4. Unde manifestum evadit formam politicæ administrationis in Regno Sveo-Goth: esse quidem Monarchicam; sed optima aristocratia temperatam, & subditos non unius esse conditionis; sed eorum quosdam mixtos dici, qui in partem aliquam administrationis ac potestatis, eamq; vel Ecclesiasticam vel politicam recipiuntur: quosdam merè subditos, qui nullam partem potestatis obtinent, sed Monarchæ & superioribus simpliciter subjecti sunt.

5. Consuetudo diuturna, legibus deinceps c. 3. R. B. L. E. comprobata priscis temporibus obtinuit, ut Reges non jure hæreditario, sed libera procerum populiq; electione ad diadematis Sveo-Gothici administrationem eveherentur; cum autem hæc in extremam regni & incolarum perniciem sæpè cesserit, ut in regimine Magni Sme/ Alberti ducis Megapolensis, Margaretæ Daniæ & Norvegiæ Reginae, Erici Pomerani, Christerni I. mi & incomparabilis tyranni Christierni 2. di, annales patriæ abundè inculcant & commemorant, sub quibus quantis exactionibus, oneribus sanguinis effusionibus, alijsq; pressuris infinitis Sveo-Gothia cum suis incolis omnium statuum & conditionum obnoxia fuerat, Deseret ante dies quam consequar omnia scriptis;

6. Tandem Deo opt: M: dirigente in comitijs Arhusien-

busiensibus A. C. 1544 omnium totius Regni ordinum consentientibus suffragijs, publicè sancitum est, ut jus Regni electivi in hæreditarium mutatum ob multiplicia & nunquam inter moritura Regis Gustavi I. in Regnum Sveciæ ejusq; incolas beneficia, apud illustrissimos illius filios, nepotes & posteros scilicet natu maximos perpetuâ successione maneat. Hæc constitutio postmodum in comitijs Norkopiæ indictis A. G. 1604 & Stokholmæ A. C. 1617. non solum repetita, sed etiam deficiente mascula prole in fœmineam, maximo cum Regi commodo prudenter est translata.

THEOREMA ETHICUM

Philosophia practica, cujus Genus est Prudentia in partem communem & propriam, quæ specie non differunt, convenienter dividitur.

Itaq; Dividitur per Theses.

1. Activa Philosophia quæ affectus effrænos, rectæ rationi attemperat, & auræa mediocritate actiones hominum ad honesti regulam revocat, ob insignem quem in vita civili præstat usum, non modo digna est, ut studiosæ Juventuti seorsim proponatur, sed & Philosophiæ Theoreticæ in multis palmam præripere videtur: Nam 1. se ipsum cognoscere docet, quousq; naturali lumine progrediatur. 2. Cum alijs conversari. 3. Theologis secundæ tabulæ exempla suppeditat. Et 4. deniq; juris studiosis terminos explicat & scaturigines aperit. Gyllensf. Coll. Eth. Disp. 1. Th. 17. Genus ejus est Prudentia; idque quia de Philosophia Morali, Juris Prudentia &c in casu recto & non conversim, ut natura generis requirit, optimè prædicatur.

2. Philosophia Practica, in partem communem seu

generalem & propriam seu specialem dispescitur: quarum illa virtuosam actionem, absq; respectu ad hoc vel illud vitæ genus aut statum injungit, h. est officium viri boni cujuscunq; fuerit conditionis & status communibus suis præceptis ostendit; Hæc in Oeconomicam & Politicam diuisa, Prior familiæ, Posterior Reipub: constitutioni & administrationi ut in ijs feliciter vivatur inservit.

3. Tria insuper inter eruditos viget controversia, num partes hæ, specie inter se differant? Cujus negativam defendere consultius arbitror, idq; quia idem obiectum, videlicet hominem civili beatitudine imbuendum habent, quo omnia in Philosophia Practica occurrentia tanquam ad scopum collinant: Eadem ubiq; media virtutes videlicet adhibentur, in Ethica generaliter sine respectu ad certum vitæ genus, in Politica & Oeconomica specialiter & applicativè: Idem ubiq; finis scilicet summa beatitudo seu Felicitas intenditur, idem namque est bonum Civitatis & singulorum hominum, dicente Arist: cum igitur in hisce ex quibus disciplinarum distinctio potissimum desumi solet conveniant, nullam inter hasce partes specificam differentiam accurate loquendo inveniri; sed ut generaliore & specialiores partes differre rectius asseritur.

THEOREMA LOGICUM

Logica qua benedifferendo veritatem indagare docet, obiectum occupationis, tam externum seu operationis quam internum seu considerationis habet: illud est omne Ens, hoc notiones secunda constituunt.

1. Objectum logicæ externum seu operationis est omne Ens, quod tamen non in Logica, sed in disciplinis

reali-

realibus cognoscendum proponitur, occupatur ergo Logica in omni Ente, ut tradat solum modum quo omne Ens quocumque tandem sit cognoscatur. Sic physicus cogniturus cœlum, hominem &c. Utitur modo cognoscendi ex Logicis sumpto, nempe format ejus definitionem & divisionem, secundum modum definiendi & dividendi in Logica ostensum. In hoc objecto externo materiale & formale sese offerunt; Illud est Ens, quod cum multis disciplinis habet commune. Hoc, quatenus Ens illud attributis intentionalibus ad benedifferendum accommodatis subterni potest, innuitur.

2. Internum seu considerationis sunt notiones secundæ ad benedifferendum accommodatæ, tam simplices & incomplexæ quæ simplicem mentis operationem juvant, quam conjunctæ & complexæ, quæ conjunctam ejusdem operationem dirigunt, ut sunt axiomata, syllogismus & Methodus, in hoc suo objecto explicando logica Theoretica tota occupatur.

Corollarium.

Abstractio quamvis in disciplinis Theoreticis proprie sibi locum vendicet, tamen ex Philosophia practica planè exterminanda non videtur.

Disputationem devota hac *θεολογία* concludo.

Gloria sit Patri, sit nato gloria, Sancto
Gloria Spiritui, Triadi sit gloria sacræ.

Virtute doctrinâ & Humanitate politissimo Juveni,
Dno JOHANNI FRAXENIO Ne-
riciensi, Philosophiæ Candidato dignissimo,
amico & conterraneo suo per dilecto, ita paucif-
simis, sed animitus gratulari voluit.

STrenuus ut miles, qui pugnat fortiter armis,
Digne pro meritis præmia larga refert;
Doctis sic dociles Musis qui destinat annos,
Insigni Lauro condecorandus erit!
Hinc tibi, militiæ phœbæ castra secuto
JANNES, pro pugna pulcra corona datur.

NICOLAUS LAUR: NICOP:
S. S. Theol. Prof.

Φραξένι © μισῶν πιδὸς χαριτῶν τε λατρεύτης,
Ἄξι © ἐς' πολλῆς τῆς σπουδῆς, ὡς νεάνισκ ©,
Πολλὰ πονῶν, μισὸν λαμβάνειν, δῶρα λυκείν,
τῆς τιμῆς σέφανον σοφίας τὸ εἶγμα μεγάλης.
Χαίρετε ἔν παῖδες σπουδῶν μισόνγε φορῶντες,
φύγετε τὴν σκόλην κακὰν τὰ πρᾶσσετε καλὰ.
Ἐύχομαι ἐντυχίαν πᾶσαν σοὶ κόσμιε Ἰάννες
Ἐμπειρον σοφίας τε καλῶν σε διδάσκαλον ἤδη.

ἔτως ἑταίρω πιδῶ καὶ ἀγαπητῶ, τὴν
προκοπὴν ἐν μέσσοις συγχαίρει

JACOBUS FLACHSENIUS.